

Ольга Зубко
(Вінниця)

**ОФІЦІЙНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. М. ДРАГОМАНОВА В ПРАЗІ**

*У статті подано матеріал про відкриття та діяльність
Офіційного представництва Національного педагогічного уні-
верситету ім. М.П. Драгоманова в Празі.*

Ключові слова: еміграція, освіта, студенти, НПУ ім.
М.П. Драгоманова в Празі.

*Данная статья рассказывает о создании и деятельности
Официального представительства Национального педагогичес-
кого университета им. Н.П. Драгоманова в Праге.*

Ключевые слова: эмиграция, образование, студенты, НПУ
им. Н.П. Драгоманова в Праге.

*In this article author describes the process of opening and
activity the Official representative office of the National Pedagogical
Dragomanov University in Prague.*

Key words: emigration, education, student's, National Pedagogical
Dragomanov University in Prague.

Еміграція – добровільне або вимушене переміщення населення з країн постійного проживання до інших держав – явище як соціально-економічне, так і політичне. Для історії України кінця XIX – початку XXI ст. притаманними є декілька так званих еміграційних потоків. Останній, четвертий, виник відразу після набуття Україною незалежності в 1990-х роках. Основною причиною так званої “четвертої хвилі еміграції” були та є соціально-політична й економічна нестабільності. Проте, якщо на початку 90-х рр. виїзди за кордон зумовлювалися зупиненням підприємств, багатомісячними затримками з виплатою заробітної платні, зростаючим безробіттям, то нині їхньою метою у більшості випадків є підвищення добробуту, накопичення стартового капіталу для створення власного бізнесу, вирішення житлового питання, фінансування навчання, отримання дивідендів нематеріально-

го характеру (побачити світ, здобути певні трудові навички, підвищити знання мови тощо). Характерно, що кількість виїжджаючих спеціалістів різних галузей науки й техніки збільшується з кожним роком, і коли, власне, припиниться таке “заробітчанство” – поки що невідомо. В 2001 році Державним комітетом статистики України було підраховано, що за кордоном працює щонайменше 5 млн. українців. Політики “піднімають” цю цифру ще вище. Наприклад, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Ніна Карпачова вважає, що на заробітках за кордоном перебуває до 7 млн. громадян [8, с. 1].

Чехія була та залишається досить привабливою країною для працюючого українського люду. Тому чеська статистика є значно детальнішою. Незважаючи на введення у країні в дію нового закону щодо перебування іноземців (закон введено з декількох вагомих причин: по-перше, через потребу “робочих рук” чужинців в чеській економіці в цілому; по-друге, внаслідок боротьби з нелегалами й потреби державного регулювання потоку “трудової еміграції”), на вересень 2010 року українських заробітчан нараховувалось 45 тисяч осіб, що становило 32% від усіх інших іноземців – “пошукачів кращої долі”. Для порівняння: з усіх працюючих у вересні 2010 року 219 тисяч заробітчан у Чеській Республіці 18% склали словаки, 14% – в’єтнамці, 7% – росіяни, 4% – поляки, 3% – німці, 2% – молдавани, 1% – болгари, 1% – монголи, 17% – “усі інші в сукупності” [5, с. 3].

Четверта хвиля української еміграції – це, насамперед, еміграція, спрямована на повернення. Повернення обов’язкове. Повернення з добрим матеріальним й інтелектуальним багажем. Ось чому сучасні “українські пражани” радо пристали в 2003 році на пропозицію ректора Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова доктора філософських наук, академіка Віктора Петровича Андрушенка відродити в Празі давні традиції минулого століття. Після семидесяти-семирічної перерви в чеській столиці розпочала своє функціонування Філія Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова як правонаступник Українського вищого педагогічного університету ім. М. Драгоманова в Празі в 1923 – 1933 роках [5].

Потрібно відзначити, що відкриттю Офіційного представництва передували ряд об’єктивних, і суб’єктивних обставин. По-перше, це те, що “модерна українська діаспора” усіляко дбала про збереження своєї культурної ідентичності та про розвиток україно-чеських відносин (зокрема, у формі облаштування новоприбулих, оформлення необхідних документів для них, вивчення чеської мови, проведен-

ня культурологічних заходів, виставок, вечорів художньої самодіяльності тощо. На сьогодні в Чехії діють 4 організації української діаспори: “Українська ініціатива в Чеській Республіці”, “Об’єднання українців та прихильників України в Чеській Республіці”, “Форум українців ЧР”, “Союз українок Чеської Республіки”) [7]. По-друге, сучасні заробітчани виявилися справжніми батьками-патріотами, котрі прагнули аби їх діти отримали повноцінні систематичні знання саме в українському навчальному закладі, рідною українською мовою, за українськими навчальними програмами. По-третє, на їх думку, навчання саме в українському вузі дозволить дітям в будь-яку мить повернутися додому і не відчувати себе психологічно “чужим на Батьківщині”. По-четверте, створення української середньої та вищої шкіл за кордоном надавало їм також можливість мати повноцінне сімейне життя. А по-п’яте, те, що відкриття освітнього закордонного закладу посприяє відродженню та збереженню національних традицій, мови й культури як таких, які є основними чинниками формування національної ідеї, добре розумів й ректор – новатор і ентузіаст. Розуміючи, що історична місія університету – плекати духовність нації, Віктор Петрович наголошує: “Історична місія університету полягає у підготовці високоосвіченого, компетентного фахівця – активного учасника прогресивних перетворень у країні та світі, насамперед, у підготовці нового вчителя, здатного забезпечити ефективну соціалізацію особистості – освіти і виховання, культурне зростання, здобуття життєтворчих навичок особистості, спроможної до самонавчання впродовж життя і творчої самореалізації у відповідності до викликів епохи глобалізації та інформаційної революції, утвердження України як незалежної держави” [1, с. 8].

Оскільки Празька філія – це один із структурних підрозділів НПУ ім. М.П. Драгоманова, то для неї є характерними (за винятком Інституту дистанційного навчання, наукової бібліотеки, видавництва, багатотиражної газети “Педагогічні кадри”, Інституту магістратури, аспірантури та докторантури, спеціалізованих вчених рад) ті ж базові підрозділи, які функціонують у складі, власне, Національного педагогічного університету: Інститут гуманітарно-технічної освіти, Інститут іноземної філології, Інститут історичної освіти, Інститут інформатики, Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації, Інститут корекційної педагогіки та психології, Інститут мистецтв, Інститут педагогіки та психології, Інститут політології та права, Інститут природничо-географічної освіти та екології, Інститут розвитку

дитини, Інститут соціальної роботи та управління, Інститут соціології, психології та управління, Інститут української філології, Інститут фізичного виховання та спорту, Інститут філософської освіти і науки, Інститут екології, економіки і права, Вечірній факультет. Однак, фактично, в силу того, що Філія поступово розбудовується й активно вивчає реальні запити українського та європейського ринків праці, дирекція детально вивчає які саме кваліфікації цікавлять людей, чому конкретно вони хочуть навчитися.

Представництво працює за програмами та планами НПУ ім. М.П. Драгоманова. Найбільшою популярністю серед української еміграційної молоді і не тільки, бо навчатися у закладі можуть представники різних національностей, користуються наступні спеціальності: менеджмент, економіка, підприємництво, соціологія, психологія, політологія, педагогіка. В закладі існує навіть спеціально розроблений навчальний курс для чеських підприємців, котрі хочуть вийти на ринок України. Крім того, на високому рівні здійснюється навчання польській, українській, російській, чеській, німецькій мовам [4, с. 4].

Термін навчання залежить від рівня знань майбутнього фахівця. Якщо за плечима в людини училище або технікум, то вона може бути зарахована як молодший спеціаліст. Людина, котра вже здобула вищу освіту, наприклад, титул магістра, але з іншого напрямку, може цілком перекваліфікуватися. При цьому термін її перекваліфікації буде мінімальним – від шести місяців до року. Бакалаврам денної форми навчання потрібно вчитися три роки, магістрам – п'ять.

Навчання у Празькому вузі – платне. 390 євро за семестр доведеться внести до каси студентам вечірньої та заочної форм навчання й 850 євро за семестр – студенту денної форми навчання [4, с. 4]. З урахуванням того, що на даний час курс євро по відношенню до української гривні становить 1:11, то вартість семестрового навчання студента вечірньої та заочної форм складає 4290 гривень, тоді як студенту денної форми навчання доведеться сплатити 9350 гривень за семестр.

Для української молоді, котра прагне здобувати освіту в чеських вищих навчальних закладах, функціонують Підготовчі курси чеської мови. Програма курсів триває 8 місяців і розподіляється на два семестри: 1-й “Гуманітарний” – поєднання чеської мови з вивченням культури та історії політичної системи Чеської Республіки; 2-й “Економічний” – спеціалізоване вивчення чеської мови економічного та

технічного напрямку, введення математики та англійської мови, вивчення термінології й закріплення набутих знань. По закінченні курсів студенти отримують дипломи.

Маємо відзначити, що чисельність викладацького та студентського колективів не досить велика. При цьому, кількість викладацького колективу прямо пропорційно залежить від кількості студентського контингенту, який складають як українці, так і чехи й інші національності колишнього Радянського Союзу. Наприклад, 26 червня 2009 року комплексний державний іспит у Філії складало 16 осіб, а захистило дипломні проекти – 10 осіб [3]. Педагогічний колектив вузу нараховує 25 осіб. Очолює його доцент, кандидат політологічних наук Перглер Тетяна Іванівна. В одному із інтерв'ю щодо колег Тетяна Іванівна з гордістю відзначила: “...Найкраща реклама нашому вузу – це кадри. В нас дуже серйозний підхід до тих, кого ми запрошуємо викладати. Планується, що ми матимемо найкращих українських педагогів, котрі мають свої школи, свої підручники. Я думаю, в цьому напрямку ми ще попрацюємо...” [11, с. 7].

З моменту свого відродження драгоманівський заклад вивів на фінішну пряму 4 випуски студентів, котрі здобули рівні бакалаврів і магістрів. Потрібно відзначити й те, що малочисельність студентського контингенту має дуже вагомий позитивний наслідок – якість освіти. Незначна кількість студентів дозволяє викладачу працювати з кожним із них практично індивідуально, що сприяє значно більшому засвоєнню ними матеріалу.

Середня заробітна платня по НПУ ім. М.П. Драгоманова становить 2700 гривень. У Празькій філії вона – подвійна [2, с. 476]. Розмір педагогічного навантаження викладачів коливається в межах 600-850 навчальних годин. Водночас практикується щотижневий, так званий “рухомий” розклад.

Партнерами сучасних “драгоманівців” виступають: Університет Hradec Křalove (в 2008 році з цим університетом була підписана офіційна угода), Slovanske soukrome gymnasium, Українська газета, Українська ініціатива в Чеській Республіці, Фірма Pera, Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою, Херсонський національний технічний університет, Посольство України в ЧР [9].

При Офіційному представництві з 2004 року функціонує Українська школа-гімназія. Директор – Людмила Кретиніна. Гімназія – щоденний загальноосвітній навчальний заклад, при якому існує також Школа вихідного дня. Навчання тут здійснюється виключно україн-

ською мовою за програмами Українського міністерства освіти та науки, однак передбачено й інтенсивний курс англійської та чеської мов. На березень 2011 року в гімназії навчалось близько 120 учнів, тоді як її викладацький колектив складається з 12 педагогів, більшість з котрих мають вищу спеціальну освіту та є фахівцями своєї справи. Малокомплектність класів, як і малокомплектність студентських груп, сприяє отриманню кращої бази знань учнями. В гімназії практикується і екстернатна форма навчання, тобто екстернами є ті українські юнаки та юнки, котрі навчаються також в чеських загальноосвітніх школах. Екстернат в гімназії поставлений на комерційну основу, його місячна ціна – 600 чеських крон. Ціна, потрібно сказати, “символічна”, бо 100 чеських крон – це 47 українських гривень. Отож батькам доводиться щомісячно сплачувати 282 гривні. За сім років роботи гімназії понад 15 її випускників продовжили навчання у чеських вищих навчальних закладах, тоді як близько 40 – у вищих навчальних закладах України [10, с. 8].

Як і у Офіційному представництві, в гімназії проводиться потужна виховна робота. Традиційними для неї є: вистави власного Драматичного театрального гуртка (з дітьми працюють фахівці-театрالی; так на початку Різдва 2011 року учнівський, батьківський та викладацький колективи мали змогу подивитися сценічну постановку за казкою Г.Х. Андерсена “Дівчинка з сірниками”), свято вчителя, свято осені, Миколаївські вечорниці, свято молодості та краси, участь в різноманітних чеських культурно-масових заходах тощо. В лютому 2011 року у гімназії відбулась презентація книги Наталії Наріжної “Дитячими очима”. Книгу презентувала Пані Марія Прокоп’юк – голова “Союзу українок в ЧР”. Вона відзначила, що книга Н. Наріжної – це не тільки дитячі спомини й спогади про її батька, Симона Наріжного, професора Українського вільного університету в Празі, студента та викладача Українського вищого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі, директора Українського музею визвольної боротьби, а й щирий заклик до розуміння ролі освіти в житті усіх українських емігрантів.

Та, мабуть, чи не найголовніші події в житті та діяльності Офіційного представництва й Української школи-гімназії сталися в березні 2009 р. Саме в цей час в Празі було відкрито пам’ятник Тарасу Шевченку, а в стінах навчального закладу з такої нагоди відбулась зустріч викладачів і студентів з Президентом України Віктором Ющенком. У виступі перед вузівською громадою Глава держави наголосив, що

українська влада високо оцінює роль закордонного українства для утвердження нашої присутності в світі: "...Це особливий партнер України у розвитку нашої зовнішньої політики... По всьому світу українці роблять унікальну роботу, щоб Україна відбулася... Для мене тема української присутності в світі є ключовою... Я високо ціную ту позицію, яку в такій політиці проводить українська діаспора..." [6].

Двері Офіційного представництва НПУ ім. М.П. Драгоманова завжди відкриті. Заходьте, будь ласка, на вас завжди радо чекають!

Джерела та література:

1. Андрущенко В. Наш університет. Дорога до Храму... / В. Андрущенко. – К., 2009. – 320 с.

2. Андрущенко В. Управління університетом. 2003 – 2010. До 175-річчя Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова / В. Андрущенко. – К., 2009. – 640 с.

3. Державні іспити, професура з Києва / [Електронний ресурс], режим доступу: <http://www.ndpu.cz/o-nas/kalendar-podj.html>.

4. Диплом українського вуза можна получить в Праге // Заграница. Газета об емиграции, работе, учебе и отдыхе за рубежом. – № 48 (205). – Апрель 2011.

5. Зубко О. Є. Створення та діяльність Українського вищого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі (1923 – 1933 рр.) [Дисертація] : дис. ... канд. іст. наук: 09.00.12 / О.Є. Зубко. – К., 2010. – 224 арк.

6. Зустріч з Президентом / [Електронний ресурс], режим доступу: <http://www.ndpu.cz/o-nas/kalendar-podj.html>.

7. Карпенко С. Українська діаспора в Чеській Республіці: досягнення та проблеми сьогодення / С. Карпенко // [Електронний ресурс], режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=339>.

8. Коваль Ю. Феномен українського заробітчанства / Ю. Коваль // Українська газета. Рекламно-інформаційний вісник. – № 2 (20). – Березень/Врѣzen 2011 р.

9. Партнери / [Електронний ресурс], режим доступу: <http://www.ndpu.cz/partneri.html>.

10. Украинская гимназия в Праге // Jevropejes. – Прага. – Вып. 2. – 2011.

11. Филиал НПУ им. Н.П. Драгоманова в Праге // Jevropejes. – Прага. – Вып. 2. – 2011.